HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א) בועל נדה כטמא מת למאי אילימא לטומאתם האי טומאת שבעה כתיב ביה והאי טומאת שבעה כתיב ביה אלא לאו למחנותם ומדסיפא למחנותם הוי רישא נמי למחנותם מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא מיתיבי מצורע חמור מזב וזב חמור מטמא מת יצא בעל קרי שטמא מת חמור ממנו מאי יצא לאו יצא מכלל זב ובא לכלל טמא מת דהא טמא מת חמור ממנו ומותר במחנה לויה לא יצא ממחנה טמא מת ונכנס למחנה זב ואע"ג דטמא מת חמור ממנו ב)(דמותר) במחנה לויה למאי דדמי לי' מדמינן ליה תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבדימי [1]ויצא אל מחוץ למחנה א זו מחנה שכינה לא יבא אל תוך המחנה ב זו מחנה לויה מכאן לבעל קרי שיצא חוץ לשתי מחנות אמר לי' אכתי לא עיילתיה אפיקתיה לישנא אחרינא אכתי לא אפיקתיה עיילתיה אלא אימא מחוץ למחנה זו מחנה לויה לא יבא אל תוך המחנה זו מחנה שכינה מתקיף לה רבינא אימא אידי ואידי למחנה שכינה ולעבור עליו בעשה ולא תעשה אם כן לימא קרא ויצא אל מחוץ למחנה ולא יבא אל תוך המחנה למה לי שמע מינה ליתן לו מחנה אחרת: ומיחוי קרביו וכו': מאי מיחוי קרביו רב הונא אמר שמנקבן בסכין (רב) חייא בר רב אמר שירקא דמעייא דנפקא אגב דוחקא דסכינא אמר ר' ג)(אליעזר) מאי טעמא דחייא בר רב דכתיב [2]וחרבות מחים גרים יאכלו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף ונכסיהון דרשיעיא צדיקיא יחסנון [2]ורעו כבשים כדברם אמר מנשיא בר ירמיה אמר רב כמדובר בם מאי כמדובר בם אמר אביי וחרבות מחים גרים יאכלו אמר ליה רבא בשלמא אי כתיב חרבות כדקאמרת השתא דכתיב וחרבות מילתא אחריתי קאמר אלא אמר רבא כדרב חננאל דאמר רב חננאל אמר רב עתידין צדיקים שיחיו את המתים כתיב הכא ורעו כבשים כדברם וכתיב התם [3]ירעו בשן וגלעד כימי עולם בשן זה אלישע הבא מן הבשן שנאמר [4]ויעני ושפט בבשן וכתיב [5]פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו גלעד זה אליהו שנאמר [6]ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד וגו' אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן עתידים צדיקים שיחיו מתים שנאמר [7]עוד ישבו זקנים וזקנות ברחבות ירושלם ואיש משענתו בידו מרוב ימים וכתיב [8]ושמת משענתי על פני הנער ד) עולא רמי כתיב [9]בלע המות לנצח וכתיב [10]כי הנער בן מאה שנה ימות לא קשיא כאן בישראל כאן בעכו"ם ועובדי כוכבים מאי בעו התם דכתיב [11]ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכורמיכם רב חסדא רמי כתיב [12]וחפרה הלבנה ובושה החמה וכתיב [13]והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים לא קשיא כאן לעולם הבא כאן לימות המשיח ה)ולשמואל דאמר אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד מאי איכא למימר אידי ואידי לעולם הבא ולא קשיא °כאן במחנה שכינה כאן במחנה צדיקים ו)רבא רמי כתיב [14]אני אמית ואחיה וכתיב מחצתי ואני ארפא השתא אחויי מחיי מרפא לא כל שכן אלא אמר הקב"ה מה שאני ממית אני מחיה כמו שמחצתי ואני ארפא ז)ת"ר אני אמית ואחיה יכול מיתה באחד וחיים באחד כדרך שהעולם נוהג ת"ל מחצתי ואני ארפא מה מכה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה דבר אחר בתחלה מה שאני ממית אני מחיה והדר מה שמחצתי ואני ארפא:

והקטר

בועל נדה כטמא מת. סיפא דמתני' דלעיל היא: **מצורע חמור מזב.** למחנותיו כדאמרן וכן זב מטמא מת: **יצא בעל קרי.** מפרש ואזיל מאי היא: **לא יצא מכלל טמא מת כו'.** והכי משמע יצא בעל קרי מכלל זה דהנך לפי חומר טומאתן חומר שלוחן יצא בעל קרי שאע"פ שטמא מת חמור ממנו שהוא טומאת שבעה וזה טומאת ערב אפילו הכי לענין מחנות בעל קרי חמור דעל כרחיך כי כתיב וכל זב לרבויי בעל קרי אתא לכלל זב וכל טמא לרבויי טמא שרץ לכלל טמא מת אתא דכל חד וחד למאי דדמי ליה מדמינן ליה ובעל קרי דומה לזב שהטומאה יוצאה עליו מגופו: **ויצא אל מחוץ למחנה.** בבעל קרי כתיב כי יהיה בך איש וגו': הכי גרסינן **ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה ולא יבא אל תוך המחנה זו מחנה לויה מכאן שבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות.** דקאמר קרא שאם נטמא בעזרה יצא משתיהן: **אמר ליה אכתי לא עיילתיה אפיקתיה.** עדיין לא הכנסתו למחנה לויה וכבר הוצאתו ממנה דמדקאמרת לא יבא לתוכה מכלל דעומד חוצה לה וקאמר לא יכנס והא אכתי לא איסתעי בזה שיצא ממחנה שכינה ועומד במחנה לויה לשלחו ממנה וקא מזהר ליה שלא יכנס כאילו כבר יצא אכתי לא עיילתיה כלומר עדיין לא דיבר על כניסתו מה תהא עליה אפיקתיה ודיבר עליו כאילו יצא. ל"א גרסי' אכתי לא אפיקתיה עיילתי' עדיין לא הוצרכתו לצאת ממחנה לויה וכבר הזהרתו שלא יכנס והיינו עיילתיה כבר אתה מדבר בכניסתו: **אלא אימא הכי ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה לויה.** וכשבא לצאת ממנה אל יכנס במחנה שכינה ואי לא הוו כתיבי שתי מחנות הוה מוקמינא ליה בעומד במחנה שכינה ומצריכו לצאת ממנה אבל עומד במחנה לויה אין משתלח והשתא דכתבינן שתי מחנות על כרחיך הכי תוקמא: **אם כן נימא.** וישלחו מן המחנה ולא יבא אל תוך ולישתוק: **מנקבן בסכין.** שיצא הרעי שאם יניחנו בתוכן יסריחו קודם שתחתך. ולשון מיחוי שמוציא פרש רכה דנמחת בתוכה דשנפי"ר בלע"ז כמו וממחה ושופך (מעשר שני פ"ה מ"א) וכמו המחהו וגמעו (לעיל דף לה.). לישנא אחרינא מיחוי לשון נקיבה וחיבול כמו תמחה את זכר עמלק (דברים כה): **שירקא דמעיא.** ליחה האדוקה במעים שיוצא מהן בדוחק בסכין ח) ובלע"ז לימו"ן. מיחוי לשון דבר בזוי כדמפרש טעמא וחרבות מחים: **רשיעא.** אלמא דבר רע ושנוי הוא: **ורעו כבשים כדברם.** כבשים ישראל: **כמדובר בם.** כמה שהובטחו על ידי נביא: **מאי כמדובר בם.** מה היא אותה הבטחה ומפרש לה סיפא דקרא היינו הבטחה וחרבות מחים גרים יאכלו צדיקים עד הנה כגרים ותושבים: **אי כתיב חרבות מחים.** ה"א סיפא דקרא פירוש לרישא כדקאמרת אבל השתא דכתיב וחרבות לאו פירושא דרישא הוא אלא מילתא אחריתי היא: **אלא.** כמדובר בם דרישא היינו כרב חננאל כמדובר באליהו ואלישע שהחיו את המתים כך יחיו כל הצדיקים את המתים. ירעו ורעו לגזירה שוה: **ויעני ושפט בבשן.** ושפט הוא אביו של אלישע דכתיב אלישע בן שפט: **ושמת משענתי.** באלישע כתיב עליו ט) שהחיה בן השונמית: **ובלע המות.** יבולע מלאך המות שלא ישלוט בישראל. כתיב ובלע המות וגו': **ובושה החמה.** שלא תאיר: **יהיה שבעתים כאור שבעת הימים.** שבעתי' הן ארבעים ותשע וכתיב כאור שבעת הימים ארבעים ותשע כאור שבעת ימים של עכשיו נמצא עודף על אור של עכשיו ג' מאות וארבעים ושלשה: **בעולם הבא.** וחפרה הלבנה ובושה החמה שלא יהא בעולם אלא זיו זוהר ומראה שכינה: **לימות המשיח.** יהיה אור הלבנה כאור החמה: **ולשמואל דאמר.** ימות המשיח אין משתנין משל עכשיו מה הוא מקיים והיה אור הלבנה כאור החמה: **כתיב אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא.** כיון שאמר שהמתים הוא מחיה פשיטא דהמחוצים יכול לרפאות אלא הא אתא לאשמועינן דלא תימא אמית ואחיה לאו דמתים חיים קאמר אלא אני אמית את המתים ואני מחיה וזן את החיים ובורא את הנולדים להכי כתיב בתריה מחצתי ואני ארפא כשם שמה שמחצתי אני ארפא דאין רפואה אלא במוכה כך אותו עצמו שאני ממית אני מחיה: **מיתה באחד וחיים באחד.** אני ממית את המתים ואני מחיה וזן את החיים: הכי גרסינן **דבר אחר בתחלה מה שאני ממית אני מחיה והדר מה שאני מחצתי אני ארפא.** שכדרך שהן מתים חגרים סומים אלמים כך הן חיין במומן ואחר כך מתרפאים כדכתיב אז ידלג כאיל פסח (ישעיה לה):

כשירין

מסורת הש"ס

א) [זבים פ"ה מ"א יומא ו.], ב) [נ"ל ומותר], ג) [נ"ל אלעזר], ד) [סנהדרין צא:], ה) ברכות לד: שבת סג. וש"נ, ו) [סנהדרין צא:], ז) סנהדרין צא: [ע"ש], ח) בס"א: הסכין, ט) בע"י: עת,

תורה אור השלם

1. כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרֵה לָיְלָה וְיָצָא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: דברים כג יא

2. וְרָעוּ כְבָשִׂים כְּדָבְרָם וְחָרְבוֹת מֵחִים גָּרִים יֹאכֵלוּ: ישעיהו ה יז

3. רְעֵה עַמְּךָ בְשִׁבְטֶךָ צֹאן נַחֲלָתֶךָ שֹׁכְנִי לְבָדָד יַעַר בְּתוֹךְ כַּרְמֶל יִרְעוּ בָשָׁן וְגִלְעָד כִּימֵי עוֹלָם: מיכה ז יד

4. יוֹאֵל הָרֹאשׁ וְשָׁפָם הַמִּשְׁנֶה וְיַעְנַי וְשָׁפָט בַּבָּשָׁן: דברי הימים א ה יב

5. וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַייָ וְנִדְרְשָׁה אֶת יְיָ מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט אֲשֶׁר יָצַק מַיִם עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ: מלכים ב ג יא

6. וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתֹּשָׁבֵי גִלְעָד אֶל אַחְאָב חַי יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לְפִי דְבָרִי: מלכים א יז א

7. כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלָם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים: זכריה ח ד

8. וַיֹּאמֶר לְגֵיחֲזִי חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח מִשְׁעַנְתִּי בְיָדְךָ וָלֵךְ כִּי תִמְצָא אִישׁ לֹא תְבָרְכֶנּוּ וְכִי יְבָרֶכְךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל פְּנֵי הַנָּעַר: מלכים ב ד כט

9. בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה אֲדֹנָי אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְיָ דִּבֵּר: ישעיהו כה ח

10. לֹא יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד עוּל יָמִים וְזָקֵן אֲשֶׁר לֹא יְמַלֵּא אֶת יָמָיו כִּי הַנַּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחוֹטֶא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקֻלָּל: ישעיהו סה כ

11. וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֵכָר אִכָּרֵיכֶם וְכֹרְמֵיכֶם: ישעיהו סא ה

12. וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד: ישעיהו כד כג

13. וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים בְּיוֹם חֲבֹשׁ יְיָ אֶת שֶׁבֶר עַמּוֹ וּמַחַץ מַכָּתוֹ יִרְפָּא: ישעיהו ל כו

14. רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל: דברים לב לט

עין משפט נר מצוה

[יג א ב מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה ח וע"ש בכסף משנה להרמב"ם וגם לסמג לא היה הגירסא א"ל אכתי לא עיילתיה וכו' אלא אימא וכו' ע"ש]:

גליון הש"ס

גמ' כאן במחנה שכינה. עי' ילקוט תהלים טו בפסוק כי צדיק ה':

לעזי רש"י

דשנפי"ר [דישטינפרי"ר]. להשרות.

לימו"ן. רפש, בוץ.

מוסף רש"י

לטומאתם. בועל נדה טומאת שבעה ואב הטומאה כטמא מת (יומא ו.). **כמדובר בם.** נחמות הנדברות להם (ישעיה ה יז). **וכתיב כי הנער בן מאה שנה ימות.** כלומר כשימות אדם לעתיד ומת בן מאה שנה יאמרו נער הוא מת, כי הנער בן מאה שנה ימות, אלמא מתין (סנהדרין צא:). **וחפרה הלבנה ובושה החמה.** משמע שיהא אורם כהה (שם). **כאן לעולם הבא כאן לימות המשיח.** לימות המשיח כשיכלה השעבוד ויהיה אור הלבנה כאור החמה, ולעתיד לבא וחפרה הלבנה ובושה החמה מרוב נגהם של צדיקים (שם). **כאן במחנה שכינה.** וחפרה מזיו השכינה (שם). **כתיב אני אמית ואחיה.** דמשמע כשם שאני אמית את האדם כך אני מחייהו, כשמת בעל מום עומד החי בעל מום, **וכתיב מחצתי ואני ארפא.** שכשהוא מחיה מרפא את המחץ ועומד שלם (שם, ע"פ הגירסא בגמ' שם של"ג השתא אחויי וכו'). **יכול מיתה באחד וחיים באחד.** והכי קאמר אני ממית אדם זה ומחיה אדם אחר (שם). **כדרך שהעולם נוהג.** שזה מת וזה נולד (שם). **מה מכה ורפואה באחד.** ואין רפואה אלא במקום מחץ (שם).

רבינו חננאל

ת"ש מסיפא ובועל נדה כטמא מת למאי, אילימא לטומאה הא בהדיא כתיב בתרוייהו טומאת שבעה. אלא לאו למחנותם כשם שטמא מת חוץ למחנה אחת כך בועל נדה חוץ למחנה אחת, ומדסיפא למחנותם רישא נמי למחנותם קשיא לר' יוחנן. ומשני מידי איריא רישא לטומאה סיפא למחנותם. **ת"ש** מצורע חמור מזב וזב חמור מטמא מת יצא בעל קרי שטמא מת חמור ממנו מאי לאו יצא מכלל זב ונכנס לטמא מת ואע"פ שטמא מת חמור ממנו, מדקתני הכי שמעינן מיהת דבעל קרי כטמא מת חוץ למחנה אחת. ומשני לא יצא ממחנה טמא מת ונכנס למחנה זב להשתלח חוץ לשתי מחנות ואע"ג שטמא מת חמור ממנו הואיל ובעל קרי טומאתו מגופו יוצא, לזב מוקמינן ליה. **תאני תנא קמיה דרב יצחק** ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה לא יבוא אל תוך המחנה זה מחנה לויה. **אמר ליה אכתי לא אפיקתיה עיילתיה,** פי' מכדי הני קראי בבעל קרי כתיבי ובעל קרי נתרבה מזב דטומאה יוצא מגופו וחוץ לשתי מחנות משתלח כמו הזב ועדיין לא אפיקתיה אלא ממחנה שכינה וצריכת עוד לאפוקיה ממחנה לויה, וקודם שתוציאו ממחנה לויה חזרת ואמרת לא יבא אל תוך המחנה זו מחנה שכינה מכלל דבמחנה לויה נכנס ואתה מזהירו שלא יכנס ממחנה לויה למחנה שכינה עדיין לא יצא ממחנה לויה ואתה צריך להוציאו עוד. **אלא כך אמור** ויצא אל מחוץ למחנה זו מחנה שכינה לא יבוא אל תוך המחנה זו מחנה לויה. כלומר לא יבוא ממחנה ישראל לתוך מחנה לויה. **ומתקיף לה רבינא** דלמא בעל קרי אינו משתלח אלא חוץ למחנה שכינה והני קראי לחיוביה חד קרא בעשה והוא ויצא, וחד קרא והוא לא יבוא בלאו, ללמד כי בעל קרי הנכנס למחנה שכינה עובר בעשה ולא תעשה. ודחינן **אם כן** נכתוב רחמנא ויצא אל מחוץ למחנה ולא יבא, אמאי כתיב תו אל תוך המחנה, ללמד שהתורה הזהירה על המחנה אחרת. **מיחוי קרביו** מנקבן בסכין להוציא הרעי. פי' שירקא דמעיא, השומן הדבוק במעים ודבוק בבני מעים. דבר אחר הפרש הדבוק במעים ואינו מתפרק אלא בגרידה בסכין כמו הרשעים שמחזיקין בנכסי הטובים. כתיב וחרבות מחים גרים יאכלו, פי' וחרבות נכסי מחים, הרשעים, גרים יאכלו, הצדיקים [נ"א: מחים, הרשעים, גרים הצדיקים]. כלומר נכסי הרשעים הצדיקים יאכלו אותם. פי' כמו מוח וקרוב להיות כריעי והשומן הדומה למוח נקרא בלשון מחים וחרבות מחים עולות מחים. **אמר רב חננאל** עתידין הצדיקים להחיות את המתים כתיב הכא ורעו כבשים כדברם וכתיב התם ירעו בשן וגלעד כימי עולם.